

Nr 260.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar m. m.; given Stockholms slott den 9 maj 1947.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar; samt
- 2) lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Härigenom förordnas, att 10, 16, 20, 26, 35, 36, 38 och 39 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

10 §.

Handlingar rörande polismyndighets, tullmyndighets eller *allmän* åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott må ej utlämnas, såvida skäligen kan befaras, att utlämnande skulle motverka brotts upptäckande eller brottmåls utredning eller åtgärder till förekommande av brott eller ock vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person; dock må handling ej i något fall hemlighållas längre tid än sjuttio år från dess datum, och vare Konungen obetaget att, där särskilda omständigheter det påkalla, medgiva utlämnande utan hinder av vad ovan stadgas.

Handlingar rörande polismyndighets, tullmyndighets eller åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott *så ock handlingar rörande användning av tvångsmedel i brottmål* må ej utlämnas, såvida skäligen kan befaras, att utlämnande skulle motverka brotts upptäckande eller brottmåls utredning eller åtgärder till förekommande av brott eller ock vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person; dock må handling ej i något fall hemlighållas längre tid än sjuttio år från dess datum, och vare Konungen obetaget att, där särskilda omständigheter det påkalla, medgiva utlämnande utan hinder av vad ovan stadgas.

Vad i första stycket är stadgat om åklagare skall ej äga tillämpning å riksdagens ombudsmän.

16 §.

För statlig eller kommunal statistik lämnade uppgifter, *som avse namn-*

För statlig eller kommunal statistik lämnade uppgifter *och myndig-*

¹ Senaste lydelse av 20 § se SFS 1946: 449.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

givna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, *må ej* utlämnas förrän tjugu år från uppgiftens datum förflutit, därest ej den som däri avses samtycker till ett tidigare utlämnande, eller ock, med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål för vilket den åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att utlämnandet ej kommer att missbrukas till hans skada. *Vid utlämnande* böra erforderliga förbehåll göras.

hets bearbetningar därav må, såframt de avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, *icke* utlämnas förrän tjugu år från uppgiftens datum förflutit, därest ej den som däri avses samtycker till ett tidigare utlämnande, eller ock, med hänsyn till uppgiftens *eller bearbetningens* natur eller det ändamål för vilket den åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att utlämnandet ej kommer att missbrukas till hans skada.

Vad i första stycket sägs skall icke utgöra hinder för utlämnande, i de fall och i den ordning Konungen bestämmer, av lönestatistiska uppgifter till löntagarna för granskning av uppgifternas riktighet eller av bearbetningar av sådana uppgifter till förening av arbetsgivare eller arbetstagare för begagnande vid förhandlingar om löneuppgörelser eller förberedelser därtill.

Då handling med stöd av första eller andra stycket utlämnas, böra erforderliga förbehåll göras.

20 §.

Handling som — — — ej kartellregister.

På framställning — — — motsvarande tillämpning.

Handling i ärende rörande tillåtelse för aktiebolag enligt 101 § 2 mom. lagen om aktiebolag att i balansräkning redovisa aktier i gemensamma poster må icke utan bolagets samtycke utlämnas förrän femtio år förflutit från handlingens datum.

26 §.

Handlingar som — — — därtill samtycker.

Beträffande handlingar — — — deras datum.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Handlingar rörande någons ansökan om inträde i advokatsamfundet eller hans rätt att vara advokat eller rörande disciplinärt förfarande mot advokat må, i vad de angå hans ekonomiska ställning eller innefatta upplysningar, vilkas offentliggörande kan lända annan till men, icke utan samtycke av den handlingen sålunda angår utlämnas tidigare än sjuttio år efter handlingens datum.

35 §.

Handlingar innefattande domstols beslut i där anhängiggjort mål eller ärende samt protokoll och anteckningar, som förts vid fattande av sådant beslut, må ej utlämnas förrän beslutet är i vederbörlig ordning avkunnat eller expedierat.

Dom eller annat beslut av domstol i där anhängiggjort mål eller ärende samt protokoll och anteckningar, som hänföra sig till beslutet, må ej utlämnas förrän beslutet avkunnats eller expedierats.

36 §.

Har allmän underrätt, polisdomstol eller krigsrätt handlagt mål inom stängda dörrar, eller har förhör inom stängda dörrar hållits inför hovrätt, må protokoll över sådan handläggning samt därvid till domstolen ingivna handlingar icke utan dess tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från domstolens handläggning. När domstolen skiljer målet från sig, äger den förordna, att dylika protokoll och ingivna handlingar ej heller därefter må utlämnas förrän viss tid, i intet fall längre än sjuttio år, förlutit från dagen för förordnandet; därvid må dock, om det med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligt, föreskrivas, att utlämnande före den sålunda bestämda tidpunkten må ske med enskilda parters samtycke.

Har förhandling i mål vid domstol hållits inom stängda dörrar, må protokoll över sådan förhandling jämte annan dylik uppteckning samt därvid företedda handlingar icke utan domstolens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från dess handläggning. Domstolen äger ock i avbidan på sådan förhandling besluta att handlingar, som inkomma i målet, icke utan dess tillstånd må utlämnas; har förhandling hållits inom stängda dörrar, må sådant beslut meddelas beträffande handlingar, som därefter inkomma.

Förekommer, då domstolen skiljer målet från sig, handling som enligt första stycket ej må utlämnas, äger domstolen förordna att handling som nu sagts så ock dom eller beslut, som avkunnats inom stängda dörrar, ej

Fullföljes till hovrätt mål, i vilket

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

underrätt meddelat förordnande som i första stycket sägs, må till hovrätten ingivna och där upprättade handlingar i målet icke utan hovrättens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från dess handläggning; ankommande på hovrätten att vid handläggningens avslutande ej mindre pröva det av underrätten meddelade förordnandet än även, om anledning därtill finnes, meddela motsvarande förordnande med avseende å hovrättens handlingar i målet.

Fullföljes hos Konungen mål, däri förordnande som ovan sagts gäller, må till nedre justitierevisionen ingivna samt där och hos högsta domstolen upprättade handlingar i målet icke utan högsta domstolens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från dess handläggning; ankommande på domstolen att vid handläggningens avslutande ej mindre pröva underrätts och hovrätts ifrågavarande förordnanden än även, om anledning därtill finnes, meddela motsvarande förordnande med avseende å nedre justitierevisionens och högsta domstolens handlingar i målet.

Över förordnande, som av domstol jämlikt denna paragraf meddelats, må ej föras särskild klagan.

Protokoll i mål vid domstol, som i denna paragraf sägs, må ej hemlighållas på grund av andra stadganden i denna lag i vidare mån än som följer av 35 §.

må utan domstolens tillstånd utlämnas, innan viss tid förflutit, i intet fall längre än sjuttio år från dagen för förordnandet. Är handlingen sådan att den enligt bestämmelse i 1—34 §§ eller föreskrift, som meddelats med stöd därav, ej må utlämnas till envar, må domstolens förordnande innehålla att vad sålunda är stadgat om handlingens utlämnande skall äga tillämpning.

Fullföljes talan i mål, vari förordnande enligt andra stycket gäller, må ej heller handlingar, som därefter inkomma eller hos högre rätt upprättas i målet, utan rättens tillstånd utlämnas, innan förhandling i målet hållits eller, då förhandling ej äger rum, rätten skilt målet från sig. På högre rätt ankommer, då rätten skiljer målet från sig, ej mindre att pröva förordnande som lägre rätt meddelat än även, om anledning därtill finnes, att med avseende å den högre rättens handlingar i målet meddela förordnande enligt andra stycket.

Är på grund av förordnande enligt 2 § 4 mom. tredje stycket tryckfrihetsförordningen allenast viss myndighet behörig att pröva fråga om handlingens utlämnande, må domstol icke utan denna myndighets samtycke lämna tillstånd till utlämnande.

Protokoll över förhandling jämte annan dylik uppteckning i mål vid domstol samt handlingar, som företetts vid förhandlingen, så ock beslut och dom i målet må ej hemlighållas i vidare mån än som följer av denna paragraf eller 35 §.

Vad i denna paragraf är stadgat om mål skall äga motsvarande tillämpning beträffande ärende.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

38 §.

Där det — — — handlingars utlämnande.

Kan handling, som ej må utlämnas till envar, antagas vara av betydelse som bevis i rättegång eller för förundersökning i brottmål, äger domstol, där rättegången föres eller fråga som hör till förundersökningen må upptagas, förordna att handlingen skall tillhandahållas domstolen eller undersökningsledaren. Vad nu sagts gälle dock ej handlingar, som avses i 1—5 §§ samt 31 och 33 §§. Är handlingens innehåll sådant att den som utfärdat handlingen ej enligt 36 kap. 5 § andra, tredje eller fjärde stycket rättegångsbalken må höras som vittne därom, må handlingen ej företes i rättegången eller vid förundersökningen. Ej heller må, med mindre synnerlig anledning förekommer därtill, handlingen företes i rättegången eller vid förundersökningen, om därigenom yrkeshemlighet skulle uppbaras.

39 §.

Vad i denna lag stadgas länder ej i annat fall än i 12 § första stycket eller 14 § andra stycket sägs till inskränkning i sökandes, klagandes eller andra parters rätt att i mål och ärenden hos domstol eller annan myndighet utbekomma protokoll och andra handlingar.

Vad i denna lag stadgas länder ej till inskränkning i sökandes, klagandes eller andra parters rätt att i mål och ärenden hos domstol eller annan myndighet utbekomma dom, beslut och andra handlingar.

Finnes av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen vara av synnerlig vikt att innehållet i annan handling än dom eller beslut icke uppbaras, må dock med stöd av stadgande i denna lag utlämnande av sådan handling till parten vägras; vid utlämnande skola erforderliga förbehåll göras.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Har med stöd av 36 § i dess äldre lydelse förordnande meddelats att handling ej må utlämnas, skall handlingen likväl utlämnas, om domstol, som först meddelat förordnandet, lämnar tillstånd därtill.

F ö r s l a g

till

L a g

om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar.

Häri genom förordnas som följer.

Företes vid förhandling inför domstol allmän handling, som enligt vad därom är stadgat icke må utlämnas till envar, och finnes det vara av synnerlig vikt att ej genom handlingens offentliggörande något uppenbaras som av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen bör hållas hemligt, äge domstolen, även om föreskrift därom eljest ej är i lag meddelad, förordna att förhandlingen i vad den angår sådan handling skall hållas inom stängda dörrar.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 april 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen samt t. f. chefen för handelsdepartementet, statsrådet Danielson, anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *ändrade bestämmelser rörande hemlighållande av rättegångshandlingar m. m.* samt anför följande.

Processlagberedningen har i sitt den 17 mars 1944 avgivna betänkande med förslag till lag om införande av nya RB m. m. (SOU 1944: 9, 10) föreslagit ändringar i vissa delar av lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Till detta ändringsförslag ansluter sig ett förslag till lag om inskränkningar i vissa fall av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar. Beredningens förslag innefattar vissa av rättegångsreformen omedelbart föranledda ändringar i 10, 26 och 36 §§ 1937 års lag. Dessutom har beredningen till undersökning upptagit frågan om befogenhet för domstol att, då det erfordras i bevissyfte, erhålla tillgång till allmänna handlingar, som icke äro offentliga, samt framlagt vissa av undersökningen föranledda förslag. Vid genomförande av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet blev denna fråga icke närmare reglerad; det förutsattes dock att frågan borde lösas i samband med rättegångsreformen.

Ytterligare utredning av de frågor beredningen sålunda behandlat har utförts inom justitiedepartementet och framlagts i en den 15 mars 1947 dagtecknad promemoria. Vid promemorian finnas fogade förslag till ändring i 10, 26, 35, 36, 38 och 39 §§ 1937 års lag samt förslag till lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar.

Över promemorian jämte därvid fogade lagförslag ha efter remiss yttranden avgivits av rikets hovrätter, arbetsdomstolen, styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar, styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare samt styrelsen för Sveriges advokatsamfund. Yttranden över vissa delar av promemorian ha avgivits av justitiekanslersämbetet, överståthållarämbetet, läns-

styrelserna i Örebro län och Västmanlands län samt styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet.

Fråga har även uppkommit om ändring i 16 § 1937 års lag för att möjliggöra utlämnande av vissa lönestatistiska undersökningar samt om ett tillägg till 20 § i anledning av ikraftträdandet av den nya aktiebolagslagen.

Jag anhåller att nu få upptaga dessa lagstiftningsfrågor till behandling och till en början lämna en översikt över gällande rätt. De av beredningen framlagda lagförslagen torde såsom bilagor (*Bilaga A* och *B*) få fogas vid statsrådsprotokollet.

Gällande rätt.

Enligt 2 § 2 mom. tryckfrihetsförordningen skall varje svensk medborgare äga fri tillgång till allmänna handlingar, som förvaras hos stats- eller kommunalmyndighet. Vissa inskränkningar i denna rätt kunna dock enligt samma moment förekomma, nämligen sådana som påkallas av hänsyn till rikets säkerhet eller dess förhållande till främmande makt eller för brotts förekommande eller beivrande eller till behörigt skydd för statens eller menigheters intresse i deras ekonomiska mellanhavanden med varandra och med enskilda eller av hänsyn till privatlivets helgd eller enskildas behöriga ekonomiska intresse. De inskränkningar som gälla framgå av 1937 års lag och av författningar som utfärdats med stöd därav.

Inskränkningarna innefatta i regel förbud att under viss tid utlämna handlingar. Förbuden äro emellertid i flera fall icke ovillkorliga. Vissa av de handlingar, som med hänsyn till allmänna intressen åtnjuta sekretesskydd, kunna utlämnas efter särskilt tillstånd av myndighet. Då förbud stadgats av hänsyn till enskilda, kan utlämnande i allmänhet ske med samtycke av den enskilde och i vissa fall även utan sådant samtycke, då fara för missbruk icke anses föreligga. Som allmän regel gäller att förbuden skola tillämpas, hos vilken myndighet handlingarna än finnas.

Framställning att utfå en allmän handling prövas av den myndighet, hos vilken handlingen finnes; i vissa fall kan prövningen i första hand ankomma på befattningshavare hos myndigheten. Undantag från regeln att myndighet som förvarar handlingen skall pröva fråga om utlämnande gäller för vissa hemligstämplade handlingar. Enligt 2 § 4 mom. tredje stycket tryckfrihetsförordningen äger nämligen Kungl. Maj:t, där det finnes av särskilda förhållanden påkallat till beredande av trygghet mot obehörigt utlämnande, beträffande särskilda slag av hemliga handlingar förordna att handlingarna i viss ordning skola förses med anteckning om att de äro hemliga. Fråga huruvida handling, som försetts med sådan anteckning, likväl lagligen bör utlämnas må prövas allenast av den eller de myndigheter Kungl. Maj:t bestämt, även om handlingen förvaras hos annan myndighet. Med stöd av detta stadgande ha förordnanden utfärdats bl. a. beträffande militära och diplomatiska handlingar.

Mot myndighets beslut, varigenom utlämnande vägrats, kan i regel talan fullföljas i närmare angiven ordning. Kungl. Maj:t kan även i viss utsträck-

ning enligt 37 och 38 §§ 1937 års lag besluta om utlämnande av handling, som eljest är hemlig. I 37 § avses sådana fall, då handling är hemlig enligt Kungl. Maj:ts förordnande eller enligt beslut av annan statsmyndighet än sådan som lyder under riksdagen; även beträffande handling, vars hemlighållande grundar sig omedelbart på stadgande i lagen men som kan utlämnas med dylik myndighets tillstånd, kan Kungl. Maj:t enligt samma lagrum tillåta utlämnande. I övrigt gäller enligt 38 § att Kungl. Maj:t alltid kan förordna om utlämnande av handling, då det finnes erforderligt för tillvaratagande av allmän eller enskild rätt. Av 39 § framgår att bestämmelserna om hemlighållande av allmänna handlingar i regel icke inskränka den rätt sökande, klagande eller andra parter eljest äga att i mål och ärenden hos domstol eller annan myndighet utfå protokoll och andra handlingar.

Bestämmelserna i 1937 års lag avse endast allmän handling utlämnande till enskilda; i vad mån sådan handling skall tillhandahållas annan myndighet än den, som förvarar handlingen, besvaras icke i lagen. Föreskrifter där om finnas meddelade endast för vissa särskilda fall. I övrigt torde av myndigheternas skyldighet att bistå varandra i allmänhet följa att de, åtminstone i viss utsträckning, böra tillhandagå varandra med handlingar, även om dessa äro hemliga. Hänsyn får dock härvid tagas till handlingens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. I fråga om handlingars tillhandahållande åt domstol måste beaktas att handlingarnas innehåll därigenom kan bli offentligt.

De regler som gälla om hemlighållande av domstolshandlingar intaga i vissa hänseenden en särställning. Vid de allmänna underrätterna och vissa andra domstolar skall förhandlingen, utom i vissa undantagsfall, vara offentlig. Härav följer att protokollet över den offentliga förhandlingen med de handlingar som intagits däri icke kan vara hemligt. Sekretessen i fråga om domstolsprotokoll måste således anknyta till de fall, då handläggning sker inom stängda dörrar. I 36 § 1937 års lag, vilket stadgande äger tillämpning å allmän underrätt, polisdomstol och krigsrätt samt högre rätt, skiljes mellan protokoll å ena sidan och andra hos domstolen förvarade handlingar å andra sidan. Huvudregeln är att protokollet må hemlighållas endast i den mån det avser handläggning inom stängda dörrar eller, såvitt angår protokoll vid högre rätt, då sådan handläggning ägt rum vid lägre rätt. Har handläggningen i målet däremot varit offentlig, skall protokollet vara offentligt, även om en däri intagen handling eller protokollets innehåll i övrigt skulle kunnat föranleda hemlighållande enligt annat stadgande i 1937 års lag. Härvid bortses från att enligt 35 § den tidpunkt då protokollet blir offentligt framflyttas för att innehållet i dom eller beslut, som ännu ej avkunnats eller expedierats, icke skall röjas. Beträffande allmän handling, som ingivits till domstolen men ej influat i protokollet, gälla däremot de särskilda sekretessbestämmelserna i 1937 års lag utan inskränkning. Har således en polisrapport eller ett läkarutlåtande endast delvis intagits i domstolens offentliga protokoll, blir endast denna del offentlig; återstoden av rapporten eller utlåtandet kan vara sekre-

tesskyddad (jämför NJA 1945:2). Det må emellertid framhållas att med det hittills vedertagna muntligt-protokollariska förfarandet allt som är av betydelse för målets avgörande bör intagas i underrättens protokoll.

Bestämmelserna i 36 § 1937 års lag innehålla i övrigt att, om allmän under rätt, polisdomstol eller krigsrätt handlagt mål inom stängda dörrar eller om förhör inom stängda dörrar hållits inför hovrätt, protokoll över sådan handläggning samt därvid till domstolen ingivna handlingar icke utan dess tillstånd må utlämnas, innan målet blivit skilt från domstolens handläggning. När domstolen skiljer målet från sig, äger den förordna att dylika protokoll och ingivna handlingar ej heller därefter må utlämnas förrän viss tid, i intet fall längre än sjuttio år, förflutit från dagen för förordnandet; därvid må dock, om det med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligt, föreskrivas att utlämnande före den sålunda bestämda tidpunkten må ske med enskilda parter samtycke. I lagrummet meddelas vidare föreskrifter för högre rätt i mål, vari förordnande som nu sagts gäller. Föreskrifterna innebära att till högre rätt ingivna och där upprättade handlingar i målet icke utan den högre rättens tillstånd må utlämnas, innan målet skilts från dess handläggning, samt att den högre rätten skall pröva förordnande som lägre rätt meddelat och, om anledning därtill föreligger, meddela motsvarande förordnande med avseende å de nytillkomna handlingarna i målet.

Såsom framgår av vad nu sagts är förordnande om handläggning inom stängda dörrar ett villkor för att underdomstols protokoll skall åtnjuta sekretesskydd. Huruvida handläggningen skall vara offentlig eller må äga rum inom stängda dörrar, regleras icke i 1937 års lag; härom gälla bestämmelser i allmän lag. Rättegången vid underdomstolarna har sedan gammalt varit offentlig. Denna grundsats har uttryckligen fastslagits i förordningen den 22 april 1881, vari föreskrives att vid allmän underrätt rättegången skall hållas offentligen. En inskränkning i offentligheten gjordes dock för det fall, att rätten fann förekommande mål vara för anständigheten och sedligheten stötande, i vilken händelse åhörarna skulle på ordförandens tillsägelse avträda.

En ytterligare inskränkning i offentligheten vid underdomstolarna infördes år 1913 genom ändring i 1881 års förordning. Från offentlighet undantogs då även mål, vari på grund av rättegångens offentlighet något kunde uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet borde hållas hemligt för främmande makt.

Genom senare lagstiftning har offentlighetsprincipen gjorts tillämplig å förhör inför hovrätt ävensom vid krigsdomstolarna och vissa andra särskilda domstolar, dock med nu angivna begränsningar. Å andra sidan har offentligheten även genom senare lagstiftning begränsats i vissa mål, huvudsakligen av hänsyn till enskilda intressen. Handläggning inom stängda dörrar kan sålunda i vissa fall ske, bl. a., i äktenskapsmål, mål om äktenskaplig börd, angående vårdnaden om barn i äktenskap, om faderskap till barn utom äktenskap och underhåll till sådant barn, om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande samt i mål om utpressning, om brott av under-

årig och om vissa yrkeshemligheter. Ett särskilt undantag från regeln om rätttegångs offentlighet finnes i lagen om krigsdomstolar och rätttegången därstädes. Enligt denna skall offentligheten vara utesluten — förutom i förut angivna fall — även där i krig eller, då rikets krigsmakt eller del därav för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krigsfot, offentlighet anses vara hinderlig för krigsföretagens framgång eller menlig för krigsmaktens säkerhet.

Bestämmelserna om handläggning av mål inom stängda dörrar innebära att allenast den del av målet, under vilken sekretesskyddade omständigheter beröras, bör handläggas på sådant sätt. En uppdelning av handläggningen bör således ske och övriga delar av målet handläggas offentligt.

Domstolens beslut att handlägga mål inom stängda dörrar kan enligt gällande rätt icke särskilt överklagas. Däremot torde överrätt, då talan dit fullföljes i målet i övrigt, äga taga under omprövning även frågan om offentlighetens uteslutande vid underrätten. Finner överrätten att offentligheten uteslutits på otillräckliga skäl, synes den vara befogad att återförvisa målet till underrätten för ny handläggning. Rättelse kan även komma till stånd därigenom att överrätten håller offentligt förhör med parterna.

Det må anmärkas att frågan om fullföljd av talan mot domstols beslut att hålla förhandling inom stängda dörrar är föremål för utredning. I skrivelse den 17 maj 1944, nr 284, har nämligen riksdagen anhållit, bland annat, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående rätt för part att föra särskild talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om måls handläggning inom stängda dörrar, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda. Skrivelsen har överlämnats till 1943 års sekretessutredning för att tagas i övervägande vid fullgörande av dess uppdrag.

Enligt 36 § 1937 års lag gäller att ej heller domstols förordnande angående hemlighållande av handlingar får särskilt överklagas. Såsom förut anförts skall överrätt, då målet eljest fullföljes dit, pröva förordnandet. Fullföljes ej talan i målet, blir domstols förordnande om hemlighållande av allmän handling att anse som ett lagakraftvunnet beslut. Någon ny prövning av de förhållanden som legat till grund för förordnandet kan ej från domstolens sida äga rum, även om dessa förhållanden väsentligt ändrats. Däremot äger Kungl. Maj:t enligt 37 § 1937 års lag medgiva utlämnande utan hinder av domstolens förordnande.

Av processlagberedningens förslag föranledda frågor.

De av processlagberedningen framlagda förslagen hänföra sig till hemlighållande av handlingar rörande förundersökning i brottmål, av handlingar rörande tillsynen över advokatväsendet samt av domstolshandlingar. Vidare behandlas i förslaget frågan om allmänna handlingars tillhandahållande åt domstol och vad därmed äger samband. Jag övergår nu till att närmare behandla dessa frågor var för sig.

Handlingar rörande förundersökning i brottmål.

I 10 § 1937 års lag stadgas att handlingar rörande polismyndighets, tullmyndighets eller allmän åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott ej må utlämnas, såvida skäligen kan befaras att utlämnande skulle motverka brotts upptäckande eller brottmåls utredning eller åtgärder till förekommande av brott eller ock vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person; dock må handling ej i något fall hemlighållas längre än sjuttio år från dess datum, och vare Konungen obetaget att, där särskilda omständigheter det påkalla, medgiva utlämnande utan hinder av vad i lagrummet stadgas.

Processlagberedningens förslag innebär att stadgandet i 10 § skall bli tillämpligt även på handlingar rörande användning av tvångsmedel i brottmål. Beredningen framhåller att befogenhet att vidtaga åtgärder i sådant hänseende tillkommer även andra än i paragrafen uppräknade myndigheter, såsom domstol och inom den militära rättsskipningen militär myndighet.

Det vid promemorian fogade lagförslaget överensstämmer i förevarande del med vad beredningen föreslagit.

I yttrandena har förslaget till ändring i 10 § i allmänhet lämnats utan erinran. Göta hovrätt framhåller att det med den föreslagna lydelsen kan vara tveksamt om sekretesskydd tillkommer handlingar rörande sådan förvarsarrest som avses i 96 § 1914 års lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt att en komplettering av lagrummet borde ske, om det finnes lämpligt att bereda möjlighet till dylikt sekretesskydd.

Fråga om ytterligare ändring av lagrummet har upptagits i det av justitiekanslersämbetet avgivna yttrandet. För närvarande är justitiekanslern att anse som allmän åklagare och stadgandet i 10 § 1937 års lag är således tillämpligt å handlingar som röra justitiekanslerns verksamhet till förekommande eller beivrande av brott; även i nya RB betecknas justitiekanslern som allmän åklagare. Enligt ett av sakkunniga inom justitiedepartementet den 19 december 1946 framlagt förslag till omorganisation av justitiekanslersämbetet och inrättande av ett riksåklagarämbete (SOU 1946: 92) skulle emellertid justitiekanslern upphöra att vara allmän åklagare; de uppgifter som åvila honom i denna egenskap skulle övertagas av riksåklagaren. Justitiekanslern skulle enligt förslaget dock alltjämt under Kungl. Maj:t vara särskild åklagare i fråga om ämbetsbrott. Uppdelningen innebär beträffande sådana brott att behörigheten att föra talan i mål angående ämbetsbrott, som skall upptagas omedelbart i högsta domstolen eller hovrätt och som ej angår åklagare eller riksåklagaren eljest underställd befattningshavare, skulle tillkomma justitiekanslern; beträffande andra ämbetsbrott skulle även riksåklagaren äga föra talan.

I sitt yttrande framhåller *justitiekanslersämbetet* att 10 § 1937 års lag för närvarande omfattade exempelvis anmälningar till justitiekanslern om ämbetsbrott av ämbetsman med forum i hovrätt eller högsta domstolen samt

att detta sekretesskydd efter uppdelningen skulle bortfalla. Ämbetet anför härom vidare:

Hädanefter skulle det således bliva möjligt för envar att erhålla tillgång till dessa handlingar, även om det skäligen kunde befaras, att utlämnande exempelvis skulle motverka brottmåls utredning eller vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person. Det synes betänkligt, såväl ur allmän som ur enskild synpunkt, om det i 10 § stadgade sekretesskyddet skulle helt och hållet saknas i fråga om handlingar rörande ämbetsbrott av förevarande ämbetsmän, medan ett motsatt förhållande skulle råda beträffande handlingar rörande ämbetsbrott av andra ämbetsmän. En sådan av förslaget om justitiekanslersämbetets omorganisation härflytande konsekvens, som icke i och för sig är påkallad av förslaget, förefaller böra undvikas och bestämmelsen i 10 § sekretesslagen följaktligen undergå ändring. Ur de synpunkter justitiekanslersämbetet har att företräda torde sådan ändring enklast kunna ske genom att ordet allmän utginge ur uttrycket allmän åklagare, eventuellt också genom att justitiekanslern infördes bland de i lagrummet uppräknade myndigheterna.

*Departements-
chefen.*

Stadgandet i 10 § 1937 års lag bör kompletteras på sätt processlagberedningen föreslagit. Dessutom synes vad justitiekanslersämbetet anfört motivera en ändring av stadgandet. Jag ämnar senare under denna riksdag anmäla förslag om en uppdelning av justitiekanslersämbetets nuvarande arbetsuppgifter på sätt de sakkunniga föreslagit. Vissa därav påkallade lagändringar ha redan förelagts riksdagen genom proposition angående ändring i nya RB m. m. (nr 108). Sedan uppdelningen genomförts, blir justitiekanslern icke längre att anses som allmän åklagare och således 10 § 1937 års lag enligt sina ordalag icke tillämplig å handlingar rörande dennes verksamhet till förekommande eller beivrande av brott. En sådan ändring av sekretessbestämmelsernas tillämplighet synes böra undvikas. Dessa böra gälla även i fråga om särskild åklagare; undantag torde dock böra göras för riksdagens ombudsmän. Lagrummet bör alltså ändras på det sättet att det göres tillämpligt i fråga om åklagare i allmänhet och att riksdagens ombudsmän särskilt undantagas.

Handlingar rörande tillsynen över advokatväsendet.

Enligt 8 kap. nya RB skall för riket finnas ett allmänt advokatsamfund; advokat är den som är ledamot av detta samfund. Tillsyn över advokatväsendet utövas av samfundets styrelse, som har att besluta om inträde i och utslutning ur samfundet samt om disciplinära åtgärder mot advokat. Viss tillsyn över advokatväsendet utövas även av justitiekanslern. Han äger enligt 6 § nämnda kapitel hos styrelsen påkalla åtgärd mot advokat, som åsidosätter sin plikt eller ej längre är behörig att vara advokat; enligt 8 § äger han ock hos högsta domstolen föra talan mot styrelsens beslut i fråga om disciplinärt förfarande mot advokat. Då styrelsen avslagit någons ansökan om inträde i samfundet eller utslutit någon därur, må denne hos högsta domstolen föra talan mot beslutet.

Processlagberedningen återger ett uttalande inom beredningens rådgivande

nämnd att ärenden av här antytt slag ofta kunde angå advokatens ekonomiska ställning eller andra personers enskilda förhållanden och att, såvitt anginge dylika intressen, erforderligt skydd borde beredas mot handlingarnas utlämnande, då dessa befunne sig i myndighets förvar. Beredningen finner vad sålunda anförts vara förtjänt att beaktas, samt framhåller vidare att, enär advokatsamfundet icke vore att anse som myndighet, handlingar, som förvarades hos samfundet, icke vore offentliga. I den mån frågor av hit hörande slag handlades av justitiekanslern eller högsta domstolen, vore däremot handlingar, som dit inkommit eller där upprättats, att anse som allmänna handlingar. Enligt beredningens mening borde med avseende å dylika handlingar skydd mot offentligheten beredas i angiven utsträckning. Beredningen föreslår därför att till 26 § 1937 års lag skall såsom tredje stycke fogas ett stadgade till skydd för sådana handlingar.

I det vid promemorian fogade förslaget ha vissa jämkningar i beredningens förslag vidtagits. Det framhålles i promemorian att det skulle föra för långt att medgiva undantag från offentlighetsregeln, så snart andras enskilda förhållanden berördes i de nu avsedda handlingarna. I den mån handlingarna blivit offentliggjorda genom annan rättegång eller eljest funnes offentligt tillgängliga, saknades anledning att hemlighålla dem i förevarande ärenden. I åtskilliga fall skulle även ett utlämnande sakna betydelse för den som i handlingarna berördes. Enligt det vid promemorian fogade förslaget skola därför handlingarna, förutom i det fall då de angå den inträdessökandes eller advokatens ekonomiska ställning, få hemlighållas i vad de innefatta upplysningar, vilkas offentliggörande kan lända annan till men. Sekretessen skall enligt förslaget kunna brytas genom samtycke av den, till vilkens skydd bestämmelsen är tillkommen.

I yttrandena över promemorian ha i allmänhet anmärkningar i denna del ej framställts. *Styrelsen för Sveriges advokatsamfund* finner de vid promemorian fogade förslagen vara väl avvägda och tillstyrker att de läggas till grund för lagstiftning. *Göta hovrätt* ifrågasätter dock, huruvida handlingar angående advokats ekonomiska ställning böra åtnjuta sekretesskydd i ärenden rörande hans rätt att fortfarande vara advokat eller rörande disciplinärt förfarande mot honom. Allmänhetens anspråk på att advokats ekonomiska ställning icke undandrages offentligheten i nu angivna fall väga enligt hovrättens mening tyngre än de skäl, som anförts till stöd för hemlighållande av handlingarna.

Handlingar i nu avsedda ärenden böra, då de förvaras hos myndighet, undantagas från offentligheten i vissa fall. Det synes sålunda nödvändigt att, som av beredningen och i promemorian föreslagits, göra ett undantag från offentlighetsregeln för att ej handlingar rörande den inträdessökandes eller advokatens ekonomiska ställning skola vara allmänt tillgängliga. I de ärenden som nu avses förekommer nämligen att advokatsamfundet låter verkställa ingående undersökningar av den inträdessökandes eller advokatens

*Departements-
chefen.*

ekonomi genom revision av dennes bokföring eller på annat sätt. Uppenbart är att ett offentliggörande av dylika undersökningar i åtskilliga fall skulle kunna vålla honom skada, som ej vore motiverad av ärendets beskaffenhet. Det synes även stå i överensstämmelse med de sekretessregler som gälla för taxeringsärenden och andra liknande fall att medgiva hemlighållande av de nu avsedda undersökningarna. Skillnad kan härvid ej göras mellan å ena sidan ärenden, som avse inträde i advokatsamfundet, och å andra sidan ärenden rörande advokats rätt att fortfarande vara advokat eller rörande disciplinärt förfarande mot advokat. Även för sistnämnda grupper av ärenden gäller det redan anförda. I varje fall synas skäl föreligga att hemlighålla handlingarna i dylika ärenden, så länge ärendena handläggas av justitiekanslern. I vad mån de skola hemlighållas, sedan de inkommit till högsta domstolen och där företetts vid förhandling, blir beroende på om förhandlingen hålles offentligt eller inom stängda dörrar. Såsom av det följande framgår föreslår jag att förhandling vid domstol skall kunna hållas inom stängda dörrar för att skydda hemlig handling. Det ligger dock alltid i domstolens hand att pröva de föreliggande omständigheterna och att, om tillräckliga skäl att undandraga handlingen från offentligheten ej föreligga, hålla förhandlingen offentligt. Även när domstolen skiljer målet från sig, skall den pröva, om handling, som då är hemlig, fortfarande skall hemlighållas. Det torde alltså ej kunna befaras att den nu föreslagna sekretessregeln skall leda till ett för vidsträckt hemlighållande av handlingar, som företetts vid förhandling i högsta domstolen.

Det ligger i sakens natur att förhållandet mellan advokaten och hans huvudman måste vara grundat på förtroende. De upplysningar huvudmannen lämnar advokaten bör denne ej ha rätt att yppa utan huvudmannens samtycke. Detsamma gäller i viss mån även i fråga om andra personer, med vilka advokaten i sin verksamhet träder i förbindelse, exempelvis vid förlikningsförhandlingar. Grundsatsen att advokaten har tystnadsplikt beträffande dylika förhållanden har kommit till uttryck i nya RB:s bestämmelser om skyldighet att vittna och att förete skriftliga handlingar. Enligt 36 kap. 5 § må advokat i regel ej höras som vittne angående något, som på grund av denna hans ställning förtrotts honom eller han i samband därmed erfarit. Av 38 kap. 2 § följer att advokaten ej heller är skyldig att i rättegång förete skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant att han ej må höras som vittne därom. På grund av vad nu anförts finner jag uppenbart att en viss begränsning av allmän handlings offentlighet i ärenden angående inträde i advokatsamfundet eller rätt att vara advokat eller disciplinärt förfarande mot advokat måste ske till skydd för andras enskilda angelägenheter. Skyddet i sådant hänseende synes dock böra begränsas på sätt i promemorian föreslagits. Även i denna del biträder jag alltså det förslag som framställts i promemorian.

Domstolshandlingar.

I fråga om de i 36 § 1937 års lag meddelade bestämmelserna om hemlighållande av domstolshandlingar innefattar processlagberedningens förslag vissa ändringar av principiell betydelse. Beredningen anför att den nuvarande begränsningen till vissa angivna domstolar icke bör bibehållas. Handläggning inom stängda dörrar kan nämligen förekomma även vid andra särskilda domstolar än de i lagrummet nu angivna, exempelvis vid vatten-domstol eller i arbetsdomstolen. Till skillnad från vad nu gäller skall ock förhandling regelmässigt hållas i högre rätt. Beredningen föreslår därför att stadgandet skall vara tillämpligt på alla mål som handläggas av domstol.

Beredningen framhåller vidare att under det nya rättegångsförfarandet handlingar som företetts i målet icke såsom hittills skola tagas till protokollet utan komma att läggas till akten; protokollering av sådana handlingar torde i regel icke ifrågakomma. Handlingar, som ingivits eller eljest varit för domstolen tillgängliga vid förhandling, borde på grund av denna omläggning jämföras med protokoll och detta vare sig handlingarna nu intoges i protokollet eller icke. Vidare framhåller beredningen att enligt nya RB dom och i vissa fall beslut skola uppsättas särskilt. Beredningen föreslår därför att den särställning i fråga om sekretess, som hittills tillkommit domstolens protokoll, skall avse även beslut och dom samt handlingar, som företetts vid förhandling i mål vid domstol. Vissa jämkningar av stadgandets lydelse ha av beredningen företagits för att bereda skydd åt handlingar, som inkomma före eller efter förhandling inom stängda dörrar, samt för att tydligare utmärka att sekretessen avser ej blott handlingar, som vid förhandling ingivits av parterna, utan även handlingar, som förut inkommit till domstolen och sedermera återopas vid förhandlingen.

En förutsättning för hemlighållande av domstolshandlingar enligt beredningens förslag är, liksom i gällande rätt, att förhandling hållits inom stängda dörrar. Bestämmelser om de fall då offentligheten får uteslutas vid förhandling finnas upptagna i 5 kap. nya RB. Huvudregeln är liksom nu att förhandling vid domstol skall vara offentlig. Härifrån kan undantag ske, om det kan antagas att vid förhandlingen skall förekomma något, som är stötande för anständighet och sedlighet, eller att till följd av offentligheten något kan uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt. Förhandling inom stängda dörrar kan även ske för att skydda yrkeshemlighet samt i ytterligare några närmare angivna fall. I övrigt hänvisas till vad som eljest finnes föreskrivet om förhandling inom stängda dörrar; de förut angivna inskränkningarna till skydd för enskilda intressen komma således i huvudsak att kvarstå. De nya reglerna om offentlighet vid domstol innebära ej några väsentliga ändringar i jämförelse med vad nu gäller. Bestämmelserna få dock ökad betydelse genom att förhandling i mål vid domstol kommer att äga rum i större omfattning. Sålunda kan förhandling i brottmål äga rum redan under förundersökningen. För detta fall finnes ett

särskilt undantag upptaget i lagen, enligt vilket offentligheten skall uteslutas om den misstänkte begär det eller rätten finner att offentligheten skulle vara till men för utredningen. I högre rätt kommer vidare muntligt förfarande att anlitas i större omfattning än för närvarande.

Det vid promemorian fogade förslaget till ändrad lydelse av 36 § bygger i huvudsak på vad beredningen föreslagit. Vissa jämkningar och tillägg ha dock gjorts.

För att protokoll över förhandling i mål vid domstol samt handlingar, som företetts vid förhandlingen, skola få hemlighållas fordras även enligt det vid promemorian fogade förslaget att förhandlingen hållits inom stängda dörrar. Möjlighet skall dock föreligga för domstolen att i avbidan på sådan förhandling besluta, att handlingar, som inkomma i målet, icke utan dess tillstånd få utlämnas; då förhandling hållits inom stängda dörrar, skall domstolen äga meddela sådant beslut beträffande handlingar, som därefter inkomma. Enligt förslaget skall domstolen, då den skiljer målet från sig, pröva, huruvida och i vilken omfattning utlämnande av handling, som då är hemlig, därefter må äga rum; domstolen äger meddela förordnande om fortsatt hemlighållande av sådan handling samt av dom eller beslut, som avkunnats inom stängda dörrar. I promemorian framhålles att sådant förordnande enligt gällande rätt endast kunde innehålla att handlingarna skola hemlighållas viss tid från förordnandet. Resultatet härav kunde emellertid bli att skilda sekretesstider och olika förutsättningar för utlämnande komme att gälla i fråga om handlingar, som förvarades hos domstolen, och de exemplar av samma handlingar, som funnes hos annan myndighet. För att olägenheterna härav skola kunna undvikas föreslås i promemorian att domstolen erhåller möjlighet att i sitt förordnande föreskriva att eljest gällande sekretessbestämmelser skola tillämpas beträffande viss handling.

I promemorian erinras om att ett av domstol meddelat, lagakraftvunnet förordnande om hemlighållande av handlingar icke kunde av domstolen omprövas, även om de förhållanden som legat till grund för förordnandet väsentligt ändrats. Detta förhållande hade visat sig medföra olägenheter. Under krigsåren 1939—1945 ha domstolarna i ett stort antal fall handlagt mål om spioneri, olovlig underrättelseverksamhet och andra därmed jämförliga brott inom stängda dörrar samt förordnat om hemlighållande av handlingar i dessa mål. Sedan ändrade förhållanden inträtt och de uppgifter, som föranlett hemlighållandet, i åtskilliga fall på annat sätt bringats till offentligheten, hade det ansetts påkallat att sekretessen hävdes i ett stort antal av dessa mål. Då domstolarna icke ägde befogenhet att pröva dylik fråga hade någon annan utväg ej stått till buds än att Kungl. Maj:t med tillämpning av 37 § 1937 års lag förordnat om utlämnande. För detta ändamål hade särskilda sakkunniga inom justitiedepartementet biträtt med utredning. Praktiska skäl syntes emellertid tala för att en sådan prövning borde kunna företagas av domstol, som handlagt målet. Bestämmelserna borde därför givas sådan avfattning att domstolen även efter det förordnande om hemlighållande vunnit laga kraft kunde tillåta utlämnande av handlingar. Denna

regel syntes böra göras tillämplig även i fråga om handlingar, varom förordnande meddelats enligt äldre lydelse av 36 §. Enligt det vid promemorian fogade förslaget skall därför det förordnande om hemlighållande av handling viss tid, som domstolen äger meddela då den skiljer målet från sig, innehålla att utlämnande icke må ske utan domstolens tillstånd. Genom en övergångsbestämmelse möjliggöres utlämnande med domstolens tillstånd av handlingar, som omfattas av äldre förordnanden.

Vidare framhålles i promemorian att Kungl. Maj:t enligt 2 § 4 mom. tredje stycket tryckfrihetsförordningen ägde förordna att särskilda slag av hemliga handlingar i viss ordning skulle förses med anteckning om att de vore hemliga. Fråga om utlämnande av handling, varå sådan anteckning skett, finge prövas allenast av den eller de myndigheter Kungl. Maj:t bestämt. Tveksamt vore i vad mån denna behörighetsregel enligt gällande bestämmelser vore tillämplig i fråga om domstolshandlingar. Inskränkningarna i behörigheten att pröva fråga om utlämnande torde i varje fall ej gälla handlingar, som inkommit till domstolen och intagits i dess protokoll. Däremot syntes det befogat att anse behörighetsregeln för närvarande gälla för handlingar som eljest förvarades hos domstolen. Med hänsyn till att de särbestämmelser i fråga om sekretess, som hittills gällt för domstolens protokoll, skulle utsträckas till att omfatta även andra handlingar i målet, uppkom frågan, i vad mån en dylik behörighetsregel i fortsättningen borde vara tillämplig å domstolshandlingar. Lämpligast syntes vara att ej anse behörighetsregeln omedelbart tillämplig men föreskriva att domstolen ej finge lämna tillstånd till utlämnande utan samtycke av den behöriga myndigheten. På grund av det sålunda anförda upptages i det vid promemorian fogade förslaget en bestämmelse, enligt vilken domstolen, då på grund av förordnande enligt 2 § 4 mom. tredje stycket tryckfrihetsförordningen allenast viss myndighet är behörig att pröva fråga om utlämnande, icke utan denna myndighets samtycke äger lämna tillstånd till utlämnande.

I promemorian anføres att förhandling vid domstol i vissa fall kunde förekomma ej endast i mål utan även i ärenden. I 18 § lagen den 4 juni 1913 angående utlämning av förbrytare och 39 § 3 mom. sinnessjuklagen den 19 september 1929 funnes föreskrifter meddelade om förhandling inom stängda dörrar. Tvekan hade uppstått, huruvida dessa fall kunde betecknas som mål i den mening som angåves i 36 § 1937 års lag. Detsamma kunde gälla även andra ärenden, vari förhandling vid domstol kunde hållas inom stängda dörrar, exempelvis vid upptagande av bevisning till framtida säkerhet enligt 41 kap. nya RB. Tydligt vore emellertid att det icke funnes någon anledning att göra skillnad mellan olika fall av förhandling vid domstol, beroende på om enligt gängse terminologi mål eller ärende förelåge. Ärenden borde alltså i fråga om stadgandets tillämplighet jämföras med mål. Uttrycklig bestämmelse härom upptages därför i det vid promemorian fogade förslaget.

I yttrandena över promemorian ha några principiella anmärkningar mot förslaget i förevarande del i allmänhet icke framställts. *Styrelsen för föreningen Sveriges häradsrättsordförande* uttalar dock att, då i andra fall än de i

lagrummet angivna handling, som ej finge utlämnas till annan, återropades vid förhandling inför domstolen, denna borde äga förordna att vad i lagrummet vore för där avsedda fall stadgat skulle äga tillämpning i fråga om handlingen. Härom anför styrelsen i huvudsak att handlingar kunde återropas vid förhandling på sådant sätt att anledning till förordnande om handläggning inom stängda dörrar kunde av part återropas eller eljest av domstolen beaktas, först sedan handlingen blivit föredragen vid offentlig förhandling. Domstolen kunde även begå misstag vid sitt bedömande och först under förhandlingens gång eller därefter, före målets avgörande, vinna klarhet om att målet, såvitt anginge hemlig handling, bort handläggas inom stängda dörrar.

Beträffande detaljerna i förslaget ha vissa erinringar gjorts. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* framhåller att det kan synas tveksamt, huruvida bland de handlingar som ej må utan domstolens tillstånd utlämnas, enligt ordalagen inrymmas också memorialanteckningar och utskrift av utsaga, som upptagits stenografiskt eller på fonetisk väg. *Styrelserna för föreningarna Sveriges häradshövdingar och Sveriges stadsdomare* anför att den föreslagna bestämmelsen om skyldighet för domstol att, då den skiljer målet från sig, pröva huruvida och i vilken omfattning utlämnande av handlingar därefter må äga rum, syntes innebära att domstolen i mål som handlades inom stängda dörrar alltid skulle meddela beslut i frågan, även då fortsatt hemlighållande av handlingar icke erfordrades. Enligt styrelsernas mening vore detta i sistnämnda fall onödigt. *Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar* finner önskvärt att uttrycket »företedda handlingar», vilket enligt hävdvunnen terminologi avsåge handlingar, som företetts vid förhandlingen men ej ingivits eller ock omedelbart återstälts, utbyttes mot »tillgängliga och i målet återropade» eller något liknande. Styrelsen ifrågasätter även om det ej borde i lagen uttryckligen angivas att domstols förordnande om hemlighållande av handlingar skall bygga på de i 1—34 §§ 1937 års lag för varje fall angivna grunderna.

*Departements-
chefen.*

Såväl enligt det nu gällande stadgandet i 36 § 1937 års lag som enligt processlagberedningens förslag är en förutsättning för hemlighållande av domstolshandlingar att offentligheten vid förhandling i målet varit utesluten. Handlingar, som hänföra sig till offentlig förhandling, få således icke hemlighållas. Visserligen kunde det göras gällande att de skäl som påkalla offentlighetens uteslutande vid förhandling och hemlighållande av handlingar icke överensstämma. Förhandling inom stängda dörrar kan sålunda i vissa fall vara motiverad för annat ändamål än för att skydda hemliga uppgifter, exempelvis i mål angående brott av underårig. I dylikt fall saknas ofta anledning att jämväl hemlighålla handlingarna i målet. Erfarenheten torde även visa att i familjerättsliga mål, som på parts begäran handlagts inom stängda dörrar, hemlighållande av handlingarna i regel icke påkallats. Å andra sidan föreligger ej skäl att göra undantag från offentlighetsprincipen i större omfattning, då det gäller utlämnande av handlingar, än i fråga om förhandlingen i

målet. Det skulle framstå som meningslöst att hemlighålla handlingar, vilkas innehåll blivit röjt genom den offentliga förhandlingen. Den fria tillgången till processmaterialet är en väsentlig sida av rättegångens offentlighet. Jag anser därför att hemlighållande av domstolshandlingar i princip bör anknyta till hemlig förhandling i målet. Därav kan visserligen, såsom styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar framhållit, följa att handling genom förbiseende eller misstag blir offentlig, ehuru den bort skyddas genom förhandlingens hållande inom stängda dörrar; sedan förhandlingen hållits kan rättelse ej ske. Detsamma kan emellertid förekomma beträffande vad som muntligen anföres vid förhandlingen och återgives i protokollet. Det torde dock knappast behöva befaras att hemlig uppgift av vikt genom dylikt förbiseende eller misstag skall röjas. I varje fall möter det betänkligheter att frångå den angivna principen.

I fråga om stadgandets tillämplighet anser jag, i likhet med processlagberedningen, att den nuvarande begränsningen till vissa angivna domstolar icke bör bibehållas. Stadgandet bör bli tillämpligt på mål som handläggas av domstol. Såsom i promemorian anförts böra ärenden därvid jämföras med mål.

Vad härefter angår de handlingar vara stadgandet bör äga tillämpning följer, såsom processlagberedningen framhållit, av den ändrade protokollföring processreformen medför att den särställning i fråga om sekretess som hittills gällt för domstolens protokoll måste tillkomma även handlingar, som företetts vid förhandling i målet. Det synes ej vara möjligt att härvid göra någon skillnad mellan olika i akten förvarade handlingar; även domstolens beslut och dom böra följa huvudregeln. Då stadgandet endast avser allmänna handlingar, vilka förvaras hos myndighet, synes uttrycket »företedda handlingar» ej föranleda någon tvekan. För att stadgandet skall kunna omfatta memorialanteckningar och utskrifter av utsaga, som upptagits stenografiskt eller på fonetisk väg, synes med protokoll böra jämföras »annan dylik uppteckning».

Vissa brottmål, som upptagas omedelbart av hovrätt eller högsta domstolen, kunna enligt nya RB avgöras utan förhandling, allenast på grund av ett skriftligt förfarande. Även i andra fall kunna ansökningsmål och ärenden vid domstol förekomma, vilka avgöras utan förhandling. De nu gällande bestämmelserna i 36 § 1937 års lag synas ej omedelbart äga tillämpning i dylika fall. Det har dock förekommit att de i rättspraxis ansetts kunna analogivis tillämpas i mål, som upptagits omedelbart i hovrätt och vari förhör ej hållits (NJA 1943: 294). Då förhandling ej hållits, är det ej erforderligt att göra avvikelser från vad som eljest gäller om allmänna handlingars hemlighållande. Stadgandet synes alltså böra i princip gälla allenast mål eller ärende, vari förhandling hållits vid domstol.

Av den nu angivna principen följer att i alla mål vid domstol, intill dess förhandling i målet hållits, eljest gällande sekretessbestämmelser kunna tillämpas. För att emellertid möjlighet skall föreligga att, innan förhandling i målet hållits, skydda även andra handlingar än sådana som eljest åtnjuta skydd enligt 1937 års lag, exempelvis inlagor i familjerättsliga mål, synes, så-

som beredningen föreslagit, domstolen böra äga befogenhet att i avbidan på förhandling inom stängda dörrar meddela beslut om hemlighållande av handlingar, som inkomma i målet. Det ligger i sakens natur att sådant beslut ej skall meddelas annat än då det är anledning antaga att förhandlingen i målet skall bli hemlig. Utgör parts begäran en förutsättning för att förhandling skall få hållas inom stängda dörrar, bör domstolen följaktligen i regel ej meddela dylikt beslut annat än på yrkande av part. I vissa fall torde även, såsom beredningen framhållit, skrifter inkomma efter det förhandling hållits. Har denna varit hemlig, kan det finnas anledning att skydda även dylika skrifter; beslut därom bör alltså få meddelas. De beslut som nu avses bli endast provisoriska; företes handlingarna därefter vid offentlig förhandling, få dessa ej vidare hemlighållas.

Liksom enligt nu gällande bestämmelse bör domstolen, då den skiljer målet från sig, ha att pröva, om de handlingar som då ej få utlämnas även i fortsättningen skola hemlighållas, samt meddela erforderligt förordnande därom. Sådan prövning skall alltid ske, då hemliga handlingar föreligga; uppenbarligen är det ej nödvändigt att redovisa denna prövning i dom eller slutligt beslut annat än då förordnande om fortsatt hemlighållande meddelas. För undvikande av missförstånd synas dock bestämmelserna härom böra något jämkas. Domstolens beslut om fortsatt hemlighållande skall i regel grunda sig på de omständigheter, som föranlett offentlighetens uteslutande vid förhandlingen. Härvid kunna ej blott eljest gällande bestämmelser i 1937 års lag utan även andra förhållanden beaktas. I förstnämnda fall synes domstolen, såsom i promemorian föreslagits, böra erhålla möjlighet att i sitt förordnande om fortsatt hemlighållande av handling föreskriva att bestämmelse i 1—34 §§ eller föreskrift, som meddelats med stöd därav, skall tillämpas i fråga om handlingen.

Vad i promemorian föreslagits om utlämnande av handling med domstolens tillstånd, även sedan domstolen skilt målet från sig, och om tillämpligheten av förordnande enligt 2 § 4 mom. tredje stycket tryckfrihetsförordningen anser jag böra genomföras. Den i promemorian föreslagna övergångsbestämmelsen för att möjliggöra utlämnande med domstolens tillstånd av handlingar som omfattas av äldre förordnanden finner jag vara av praktiska skäl motiverad.

Med den anordning av sekretessen som sålunda föreslås förfaller behovet av det nu gällande stadgande, som möjliggör för domstol att föreskriva att utlämnande av handling före den eljest bestämda tidpunkten må ske med enskilda parters samtycke. Uppenbart är dock att parts samtycke i vissa fall bör utgöra en förutsättning för att domstolen skall lämna tillstånd till utlämnande.

Förordnande av domstol om hemlighållande av handlingar blir att anse som ett beslut i rättegång; av 49 och 53 kap. nya RB följer att särskild talan mot dylikt beslut icke är tillåten. Liksom enligt gällande bestämmelser bör dock förordnandet av högre rätt omprövas, då målet eljest dit fullföljts. Vid behandlingen av 3 kap. 6 § nya RB har lagrådet erinrat att i högsta domsto-

lens befogenhet att avgöra fråga om prövningstillstånd måste anses inrymd jämväl rätt att behandla frågor, som äga direkt samband därmed. Något hinder för den avdelning av högsta domstolen, som företager tillståndsprövningen, att även pröva fråga om sekretess för handlingar i målet torde därför icke föreligga.

Allmänna handlingars tillhandahållande åt domstol m. m.

Vad processlagberedningen föreslagit om allmänna handlingars tillhandahållande åt domstol äger samband med de bestämmelser, som i nya RB meddelats om företeende av handlingar som bevis i rättegång. Enligt 38 kap. 2 § nya RB är i allmänhet part eller annan skyldig att förete skriftlig handling, som kan antagas äga betydelse som bevis. Om tillhandahållande av allmän handling, som förvaras hos stats- eller kommunalmyndighet, skall dock enligt 8 § i samma kapitel gälla vad därom är stadgat. Såsom tidigare framhållits finnas ej några allmänna regler meddelade härom; endast för vissa särskilda fall finnas bestämmelser utfärdade. I övrigt torde av myndigheternas allmänna skyldighet att bistå varandra följa att de, åtminstone i viss utsträckning, böra tillhandagå varandra med handlingar. Äro handlingarna hemliga, torde dock härvid från fall till fall få prövas i vad mån ett tillhandahållande åt annan myndighet är förenligt med det sekretessskyddade intresset.

Från den angivna huvudregeln om skyldighet att i rättegång förete skriftlig handling ha vidare vissa särskilda undantag gjorts. Bland annat gäller att ämbets- eller tjänsteman eller den som är förordnad eller vald att förätta offentligt tjänsteärende eller utöva annan allmän befattning icke må förete skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant att han ej må höras som vittne därom; enligt 36 kap. 5 § må sådan befattningshavare icke höras som vittne angående något, varom han på grund av denna sin ställning har att iakttaga tystnad. Då en befattningshavare, som innehar en allmän handling, vilken ej må utlämnas till envar, i regel torde ha att iakttaga tystnad beträffande dess innehåll, kan ett föreläggande för honom att förete handlingen ej meddelas med stöd av 38 kap. 2 § nya RB.

Processlagberedningens förslag innebär att domstol skall äga befogenhet att, då handling som icke är offentlig kan antagas vara av betydelse som bevis i rättegång eller för förundersökning i brottmål, förordna om handlingens tillhandahållande för sådant ändamål åt domstolen eller undersökningsledaren. Vissa inskränkningar i denna befogenhet föreslås dock av beredningen. I fråga om vissa slag av hemliga handlingar anser beredningen det allmännas intresse av sekretessens bibehållande vara så starkt att kravet på handlingarnas företeende såsom bevis i regel måste vika. Undantag göres därför för handlingar som avses i 1—5 samt 31 och 33 §§ 1937 års lag. Härunder falla, bland annat, statsrådsprotokoll, riksdagens protokoll vid sammanträde inom lyckta dörrar, handlingar angående rikets förhållande till främmande makt, militära handlingar samt handlingar rörande

riksbankens valutapolitik och riksgäldskontorets upplåning. I fråga om sådan handling skulle avgörandet om handlingens tillhandahållande alltså jämt ankomma på myndighet, som har sig anförtrott att tillvarataga de sekretesskyddade intressena. Vidare göres, i överensstämmelse med vad enligt nya RB gäller om företeende av handlingar såsom bevis i andra fall, undantag till skydd för den tystnadplikt som enligt 36 kap. 5 § andra, tredje eller fjärde stycket åligger advokater, läkare m. fl., och såsom regel även till skydd för yrkeshemlighet; handlingarna skola enligt förslaget ej få företeas som bevis.

För att de intressen sekretessen avser att skydda såvitt möjligt skola kunna tillvaratagas, även då domstolen förordnat om tillhandahållande av hemlig handling, föreslår processlagberedningen särskilda anordningar. Vissa begränsningar skulle sålunda gälla i parts rätt att utfå handlingar. Enligt 39 § 1937 års lag skall vad i lagen stadgas i regel icke lända till inskränkning i sökandes, klagandes och andra parters rätt att i mål och ärenden hos domstol eller annan myndighet utbekomma protokoll och andra handlingar. I vad mån part har sådan rätt besvaras dock icke i 1937 års lag. Av allmänna regler torde emellertid följa att part äger utfå protokoll samt erhålla del av andra handlingar, som ligga till grund för domstols avgörande. Dessa regler torde i viss omfattning äga tillämpning även å förvaltningsförfarandet. Beredningens förslag innebär att den i 39 § uttalade grundsatsen skall gälla endast i fråga om protokoll, beslut eller dom. Andra handlingar, som enligt 1937 års lag ej må utlämnas, skall parten kunna utfå, allenast om det prövas kunna ske utan fara för missbruk; härvid skola erforderliga förbehåll göras.

Vidare föreslår beredningen att i särskild lag skola upptagas bestämmelser, enligt vilka förhandling i mål vid domstol skall kunna hållas inom stängda dörrar, i vad förhandlingen angår företedd allmän handling, som är hemlig. I lagen skulle även stadgas att om sådant förordnande meddelades eller förhandling i målet ej hölls, handlingen ej finge intagas i protokoll. Den finge ej heller i protokollet anmärkas eller eljest bringas till parts eller annans kännedom i vidsträcktare mån än som erfordrades på grund av handlingens åberopande. Detsamma skulle gälla i fråga om dom samt beslut, som meddelades skilt från protokollet.

Det vid promemorian fogade förslaget överensstämmer i nu avsedda delar i huvudsak med vad processlagberedningen föreslagit. Bestämmelser upptagas sålunda om befogenhet för domstol att förordna om tillhandahållande av allmän handling, som är hemlig, i den utsträckning beredningen föreslagit. Vidare föreslås begränsning i parts rätt att utfå andra handlingar än protokoll, beslut eller dom. I promemorian framhålles att vissa betänkligheter kunde anföras mot en sådan begränsning. Det kunde synas otillfredsställande att parten icke i full utsträckning skulle utfå handlingar, varå avgörandet i mål eller ärende grundats. Även om parten under förhandlingen fått del av vad som åberopas till bevis i målet, kunde det för bedömande av fråga om fullföljd och för förberedande av talan i högre rätt vara av vikt för parten att äga tillgång till handlingarna. Å andra sidan skulle

dock genom den av beredningen föreslagna möjligheten till utlämnande med förbehåll partens intresse att utfå handlingen i stor utsträckning kunna tillgodoses; stundom torde det vara möjligt att på sådant sätt bereda åtminstone advokat som företrädde parten tillgång till handlingen. I promemorian framhålles även att en begränsning, i jämförelse med vad processlagberedningen föreslagit, av de fall då förhandling till skydd för hemlig handling finge hållas inom stängda dörrar, varom förslag framställes i promemorian, återverkade även i förevarande avseende; vad som företetts vid offentlig förhandling hade parten alltid rätt att utfå. Beträffande de återstående fallen, då partens rätt att utfå handlingar, varå avgörandet i mål eller ärende grundats, kunde vara begränsad, framhålles i promemorian att den olägenhet som låge häri finge vägas mot de fördelar som stode att vinna genom att hemliga handlingar, som eljest ej skulle ha tillhandahållits, tillfördes rättsskipningen. Den angivna begränsningen finge betydelse ej blott i de fall då det skulle ankomma på domstol att förordna om tillhandahållande av hemliga handlingar utan även i fråga om handlingar, som skulle vara undantagna från domstolens befogenhet, exempelvis militära och diplomatiska handlingar. På grund av det anförda har beredningens förslag om begränsning av parts rätt att utfå vissa handlingar i det vid promemorian fogade förslaget upptagits oförändrat.

I promemorian föreslås vidare en särskild lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar. Härvid anföres i promemorian att utvidgningen av domstolens möjlighet att hålla förhandling inom stängda dörrar till skydd för hemlig handling, som företeddes vid förhandlingen, främst borde ses ur den synpunkten att därigenom skapades möjlighet att tillföra rättsskipningen handlingar, som eljest ej skulle företes. Däremot borde en dylik utvidgning i allmänhet ej få medföra att offentligheten vid domstol uteslötes i mål som för närvarande handlades offentligt. Endast såvitt anginge den hemliga handlingen borde förhandlingen få hållas inom stängda dörrar; i övrigt borde förhandlingen vara offentlig, i den mån ej eljest gällande bestämmelser medgäve offentlighetens uteslutande. Även såvitt anginge den hemliga handlingen syntes offentligheten ej böra uteslutas annat än då det vore av synnerlig vikt att skydda hemliga uppgifter, som handlingen innehölle. Sålunda borde exempelvis ej redan den omständigheten att en självdeklaration företeddes i målet få leda till att förhandlingen i denna del bleve hemlig. Domstolen borde i varje särskilt fall ha att överväga om deklARATIONEN innehölle upplysningar, exempelvis rörande den skattskyldiges affärsförhållanden eller andra personers ekonomiska förhållanden, vilka upplysningar det kunde anses vara av synnerlig vikt att skydda.

Det vid promemorian fogade förslaget innehåller sålunda att om allmän handling, som enligt vad därom är stadgat icke må utlämnas till envar, företes i mål vid domstol och det finnes vara av synnerlig vikt att ej genom förhandlingens offentlighet något uppenbaras som av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen bör hållas hemligt, domstolen äger, även om före-

skrift därom eljest ej är i lag meddelad, förordna att förhandlingen i vad den angår sådan handling skall hållas inom stängda dörrar. I förslaget upptagas även såsom ett andra stycke de ytterligare föreskrifter om handlingens intagande eller anmärkande i protokoll, dom eller beslut och om dess bringande till parts eller annans kännedom, som processlagberedningen föreslagit.

I promemorian diskuteras slutligen möjligheten att såsom ett alternativ till de behandlade förslagen meddela föreskrifter allenast om inskränkning i offentligheten vid domstol till skydd för hemlig handling som företes vid förhandling men att ej tillägga domstolen befogenhet att förordna om tillhandahållande av dylika handlingar.

I yttrandena har någon anmärkning icke framställts mot att domstolen erhåller befogenhet att förordna om tillhandahållande av hemlig handling. Göta hovrätt förordar denna lösning framför det i promemorian diskuterade alternativa förslaget. Styrelsen för svenska stadsförbundet finner förslaget ur allmänna rättssäkerhetssynpunkter vara befogat och förordar därför den föreslagna editionsplikten.

Hovrätten över Skåne och Blekinge påpekar att bland undantagen upptagits bestämmelse om att vissa handlingar ej finge företes som bevis. Av motiven framginge icke, huruvida domstolen beträffande dessa handlingar väl skulle äga rätt att meddela förordnande om tillhandahållande men, om granskning av handlingen därtill föranledde, sedermera icke tillåta dess åberopande som bevis. Om så vore avsett, borde detta enligt hovrättens mening komma till tydligare uttryck än i den föreslagna formuleringen. Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar anser att i dylika fall handling som vore av betydelse för förundersökning i brottmål alltid först borde utlämnas till domstolen, på vilken det därefter skulle ankomma att till förhållaren överlämna den, om och i den mån så vid prövning syntes kunna ske. Det kunde ifrågasättas om det ej även i andra än de nu angivna fallen vore lämpligt att handling alltid av myndigheten utlämnades direkt till domstolen, som därefter vid dess vidarebefordran till undersökningsledaren kunde giva närmare föreskrifter om dess begagnande.

Beträffande de inskränkningar i parts rätt att utfå handlingar, som upptagits i det vid promemorian fogade förslaget, uttalar hovrätten över Skåne och Blekinge betänkligheter. Hovrätten anser att vad därom kommit till uttryck innebär ett betydelsefullt avsteg från den hittills gällande viktiga principen att part skall äga att i full utsträckning utfå handlingar, varå avgörandet i mål eller ärende grundats. Även om det vore påkallat att giva domstolen befogenhet att göra en avvägning mellan offentlighets- och sekretessintresset, syntes det hovrätten i vart fall angeläget att stadgandet gäves sådan formulering att däri angåves att beslut om handlingens utlämnande skulle grundas ej allenast på prövning av faran för missbruk utan jämväl på en avvägning av sekretessintresset mot partens intresse att utfå handlingen. Utlämnande syntes enligt hovrättens mening böra framstå som det normala.

I fråga om den särskilda lagen om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar anföra Göta hovrätt och styrelsen för föreningen Sveriges häradsbödingar att bestämmelserna på grund av sin natur borde ha sin plats i nya RB. I varje fall borde enligt hovrättens mening i 6 kap. nya RB införas en hänvisning till de föreslagna bestämmelserna om protokollföring.

Beträffande innehållet i de föreslagna bestämmelserna framställes i huvudsak icke någon anmärkning. Styrelsen för Sveriges advokatsamfund understryker behovet av en sådan lag.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anför att stadgandet i andra stycket i lagen syntes böra gälla ej endast då förordnande om förhandling inom stängda dörrar meddelats enligt första stycket i lagen utan även då sådan handläggning skett enligt stadgande i annan författning. Hovrätten anser även formuleringen av andra stycket böra förtydligas. Vidare framhåller hovrätten att någon motsvarande regel icke finnes beträffande muntlig utsaga av part, sakkunnig eller vittne under förhandling inom stängda dörrar; sådan utsaga kunde beröra förhållanden, där sekretessintresset vore synnerligen starkt. Att göra någon ändring härutinnan kunde dock ej komma i fråga.

Styrelsen för föreningen Sveriges häradsbödingar framhåller att stadgandet i lagens första stycke borde avse ej blott mål utan även ärenden, vari förhandling hölls vid domstol. Vidare anser styrelsen ett tillägg till andra styckets innehåll böra göras i fråga om förundersökningsprotokoll.

Vad särskilt angår frågan om hemlighållande av självdeklarationer och andra till ledning vid taxering avlämnade uppgifter ifrågasätter överståthållarämbetet, om icke i mål om åtal för falsk eller vårdslös deklaration kunde så förfaras att till rätten ingåves en avskrift av självdeklaration i erforderliga delar samt att denna avskrift finge stanna i rättens förvar såsom en offentlig handling. Originaldeklaration, som företeddes för kontroll, borde återställas till beskattningsmyndigheten. Därest en sådan ordning iakttoges, förefunnes icke någon anledning att inskränka offentligheten vid domstolarna i samband med handläggning av ifrågavarande mål. Länsstyrelsen i Västmanlands län uttalar att domstols rätt att förordna om tillhandahållande av självdeklarationer och andra handlingar av nu ifrågavarande slag borde inskränkas till brottmål, där vederbörande deklaratant vore ensam enskild part.

Syftet med de i nya RB upptagna bestämmelserna om editionsplikt har, Departements-
chefen. såsom processlagberedningen framhåller, varit att alla handlingar, som enligt domstolens mening kunna antagas äga betydelse som bevis, skola företes; endast i vissa snävt avgränsade fall ha inskränkningar i editionsplikten medgivits. Samma synpunkter göra sig gällande i fråga om allmänna handlingar, även om dessa äro hemliga. Starka skäl tala därför för att fråga om företeende av allmän handling, som är hemlig, prövas av domstolen. Å andra sidan är det emellertid angeläget att hemliga uppgifter icke röjas, särskilt ej sådana vilkas hemlighållande påkallas av hänsyn till rikets säkerhet

eller andra viktiga allmänna intressen. Beträffande sådana handlingar kunde det vara betänkligt, om kontrollen över handlingarna frantoges den myndighet som har att tillvarata de sekretesskyddade intressena. Den av beredningen anvisade utvägen, vilken innebär en uppdelning av de hemliga handlingarna med hänsyn till det allmännas intresse av sekretessens bibehållande, synes tillgodose båda de nu angivna synpunkterna. Jag finner alltså den av beredningen föreslagna huvudregeln om befogenhet för domstol att förordna om tillhandahållande av allmän handling, som är hemlig, böra förordas framför det i promemorian diskuterade alternativet, vilket icke innefattar dylik befogenhet.

I beredningens förslag göres undantag från domstolens befogenhet i fråga om två grupper av handlingar. Den första gruppen omfattar vissa handlingar, beträffande vilka det allmännas intresse av sekretessens bibehållande kan vara särskilt starkt. I fråga om sådan handling får förordnande om tillhandahållande ej meddelas av domstolen; det ankommer på den myndighet som har sig anförtrott att tillvarata de sekretesskyddade intressena att bedöma om handlingen kan tillhandahållas såsom bevis i rättegång. Den andra gruppen omfattar handlingar med sådant innehåll att den som utfärdat handlingen enligt vissa närmare angivna bestämmelser i rättegångsbalcken icke må höras som vittne därom. Ej heller i dessa fall bör domstolen, om det framgår av omständigheterna att en dylik handling föreligger, meddela förordnande om dess tillhandahållande. Såsom processlagberedningen framhållit i sitt betänkande torde det dock stundom framgå först sedan handlingen infordrats att hinder av nu antydd beskaffenhet möter. I sådant fall bör handlingen icke få företes i rättegången eller vid förundersökningen. Såväl sammanhanget som de föreslagna formuleringarna torde med tillräcklig tydlighet utvisa att det härvid endast är fråga om handling som domstolen infordrat; i vad mån handling eljest må företes regleras ej i 1937 års lag. En jämförelse med de i 36 kap. nya RB meddelade bestämmelserna torde giva vid handen att handling som nu avses stundom kan företes, om part lämnar sitt medgivande därtill. Att domstolen, då handling infordras för att begagnas vid förundersökning i brottmål, äger föreskriva att handlingen i första hand skall tillhandahållas domstolen för att denna skall få tillfälle att granska handlingen, innan denna utlämnas till undersökningsledaren, framgår av de föreslagna bestämmelserna.

För att domstolen skall kunna anförtros att i den omfattning som nu angivits förordna om tillhandahållande av allmänna handlingar torde såsom beredningen förutsätter vissa särskilda anordningar vara erforderliga. Dylika anordningar kunna vara påkallade även för andra fall, då hemliga handlingar företes vid förhandling inför domstol. I främsta rummet kommer härvid i fråga att utvidga möjligheterna att hålla förhandling inom stängda dörrar. Behovet av en dylik utvidgning blir mer framträdande om de ändringar i 36 § 1937 års lag, för vilka tidigare redogjorts, genomföras. För närvarande föreligger nämligen en möjlighet att tillgodose sekretesskyddet genom att handlingar, som äro hemliga, ej intagas i protokoll utan läggas till

handlingarna i målet; eljest gällande sekretessbestämmelser kunna då tillämpas (NJA 1945: 2). Såsom förut anförts få visserligen nu gällande rättsregler i princip anses innebära att allt som är av betydelse för målets avgörande bör intagas i protokollet. I syfte att skydda hemliga handlingar har dock denna grundsats i olika sammanhang tolkats sålunda att endast vad som oundgängligen erfordras för avgörandet intages i protokollet, under det att handlingar i övrigt, även om de ej helt sakna betydelse i sådant hänseende, ansetts kunna läggas till handlingarna i målet. Ett dylikt förfaringsätt har stundom begagnats för att skydda innehållet i rättspsykiatriska utlåtanden. Strafflagberedningen har i sitt den 31 december 1942 avgivna betänkande angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m. (SOU 1942: 59 s. 208) framhållit att domstolarna med hänsyn till sekretesskyddet borde i protokollet intaga endast själva sammanfattningen av utlåtandet, medan journaler och andra till utlåtandet hörande handlingar icke borde protokollföras. Till den sålunda av strafflagberedningen uttalade meningen har justitieombudsmannen anslutit sig (JO 1944 s. 92). Beträffande dylika handlingar har emellertid sedermera skyddet ytterligare tillgodosetts genom ändring år 1945 i sinnessjuklagen (41 a § och punkt 3 i övergångsbestämmelserna), varigenom domstolen erhållit möjlighet att förordna om förhandling inom stängda dörrar, såvitt angår utredning om den misstänktes sinnesbeskaffenhet.

I andra fall saknas emellertid motsvarande möjlighet att hålla förhandlingen inom stängda dörrar. Beträffande självdeklarationer och vissa andra taxeringsuppgifter tillgodoses för närvarande skyddet genom att handlingarna endast i begränsad omfattning få intagas i protokoll. Enligt 56 § 1 mom. femte stycket taxeringsförordningen gäller nämligen att självdeklaration, som åberopas vid domstol, icke utan den skattskyldiges samtycke må offentligen föredragas eller i protokoll, utslag eller annan expedition intagas eller omnämnas i vidsträcktare mån än som oundgängligen erfordras. Detta stadgande är enligt åttonde stycket i samma moment tillämpligt även å vissa andra taxeringsuppgifter. Ett liknande stadgande finnes även i 48 § 1941 års förordning om arvsskatt och gåvoskatt. Då i dylikt fall deklARATIONEN eller uppgiften lägges till handlingarna i målet, kan den, i de delar som sålunda ej intagits i protokollet, hemlighållas med stöd av eljest gällande sekretessbestämmelser; sådana finnas meddelade i 17 § 1937 års lag. Denna möjlighet skulle efter den ifrågasatta ändringen i 36 § ej längre föreligga. På samma sätt skulle de med tillsynen över advokatväsendet sammanhängande handlingar, varom tidigare talats, i regel ej kunna hemlighållas, sedan de företetts vid förhandling i högsta domstolen. Ett behov att skydda handlingar, vilket ej kan tillgodoses genom eljest gällande bestämmelser om förhandling inom stängda dörrar, kan föreligga beträffande åtskilliga andra handlingar, exempelvis handlingar rörande någons behandling i fängvårdsanstalt, vissa läkarutlåtanden, handlingar rörande behandling av alkoholister, handlingar rörande enskildas ekonomiska förhållanden, vilka ingivas till registrerings- eller tillsynsmyndighet eller för statistiskt ändamål och hos myndigheten äro

sekretesskyddade, vissa handlingar rörande statlig eller kommunal myndighets ekonomiska verksamhet, vilka äro sekretesskyddade enligt 34 § 1937 års lag.

En viss utsträckning av möjligheten att hålla förhandling inom stängda dörrar till skydd för hemlig handling, som företes vid förhandlingen, synes således vara påkallad. Skäl kunna anföras för att bestämmelser härom, såsom i vissa yttranden påyrkats, icke böra upptagas i särskild lag utan införas i nya RB. Mot en sådan anordning talar emellertid att bestämmelserna i viss mån böra få provisorisk karaktär. För närvarande pågår arbete med revision av tryckfrihetsförordningen, vid vilket även de grundläggande bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet behandlas. Sedan detta arbete slutförts, torde även de därtill anslutande sekretessbestämmelserna böra underkastas en allmän översyn. Det kan därför icke vara lämpligt att för närvarande införa hithörande regler i nya RB.

Vad angår förutsättningarna för att förhandling skall få hållas inom stängda dörrar till skydd för hemlig handling ansluter jag mig till vad i promemorian anförts; endast då det är av synnerlig vikt att skydda hemliga uppgifter bör den nu föreslagna bestämmelsen få tillämpas för att utesluta offentligheten vid förhandling. En viss jämkning av ordalagen i bestämmelsen synes böra ske för att denna skall bli tillämplig i alla fall då förhandling hålles vid domstol, således även i ärenden.

Vad därefter angår frågan om de ytterligare anordningar, som äro erforderliga för att skydda hemliga handlingar, då de företes vid domstol, synas de av hovrätten över Skåne och Blekinge anförda betänkligheterna mot att inskränka parts rätt att utfå handlingar i viss mån vara berättigade. Det kan dock ej bortses från att möjligheten att i viss utsträckning begränsa partens rätt i förevarande hänseende kan utgöra en väsentlig förutsättning för att hemlig handling skall kunna tillhandahållas rättsskipningen. Det bör därför ligga i domstols eller annan myndighets hand att göra en avvägning mellan partens intresse att utfå handlingen och sekretessintresset. Utlämnande till part bör därvid framstå som det normala. Dom eller beslut bör ej få undanhållas parten på grund av dess hemliga natur. Då det av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen finnes vara av synnerlig vikt att innehållet i annan handling icke uppenbaras, bör däremot utlämnande till part få vägras med stöd av sekretessbestämmelse. Skillnad synes härvid icke böra göras mellan protokoll och andra handlingar; även i fråga om protokoll kan på grund av däri återgivna muntliga uttalanden ett starkt sekretessbehov göra sig gällande. Det må emellertid framhållas att en sådan begränsning av parts rätt att utfå handlingar icke innebär någon inskränkning i domstolens eller myndighetens skyldighet att vid förhandling eller annan handläggning låta parten erhålla kännedom om alla omständigheter som åberopas till bevis. Tvärtom är det av vikt att denna princip noga iakttages; endast i den mån så sker kan man bortse från de betänkligheter som kunna anföras mot att partens rätt att utfå handlingar begränsas.

Såsom processlagberedningen föreslagit böra, då part ej vägras att utfå de handlingar som nu avses, erforderliga förbehåll likväl göras vid utlämnandet.

Möjligheten att utlämna handlingar med förbehåll, vars brytande medför straff, begränsar behovet att helt vägra utlämnande; såsom i promemorian framhållits torde utlämnande med förbehåll stundom kunna ske till advokat som företräder parten.

Det föreslagna undantaget från parts rätt att utfå handlingar torde kunna tillämpas i de fall som för närvarande finnas angivna i 39 §; dessa undantagsfall behöva således icke särskilt nämnas i paragrafen.

Skola såsom nu förordats enahanda regler gälla i fråga om utlämnande till part av protokoll och andra handlingar, bortsett från dom och beslut, förfalla i huvudsak de skäl, som föranlett särskilda bestämmelser om hemlig handling intagande i protokoll med mera. Redan av de i nya RB meddelade bestämmelserna om domstols protokoll framgår att handlingar, som företes i rättegång, i allmänhet icke skola intagas i protokoll. Att innehållet i hemlig handling, som åberopas till bevis, skall bringas till parts kännedom i den utsträckning som erfordras på grund av dess åberopande har redan anförts; i övrigt skall i viss utsträckning utlämnande till part kunna vägras. Det ligger i sakens natur att i viss omfattning innehållet kan få bringas även till annans kännedom, exempelvis då vittne eller sakkunnig hörs angående de i handlingen berörda förhållandena. Vad slutligen angår dom och beslut kan visserligen den nu föreslagna bestämmelsen i 39 § 1937 års lag medföra att innehållet i hemlig handling, om det redovisas i domen eller beslutet, blir i skrift tillgängligt för parten, oaktat utlämnande av handlingen anses böra vägras. Det torde dock i regel vara möjligt att avfatta dom och beslut på sådant sätt att uppgifter, vars hemlighållande är av synnerlig vikt, icke onödigtvis röjas. Särskilda bestämmelser härom torde icke vara erforderliga. På grund av det nu anförda synes andra stycket i det vid promemorian fogade förslaget till lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar kunna utgå.

Vad angår domstols befogenhet att förordna om tillhandahållande av självdeklarationer och andra till ledning vid taxering avlämnade uppgifter torde några särbestämmelser knappast vara påkallade. Den av överståthållarämbetet för skyddande av dylika handlingar anvisade utvägen, att i mål om falsk eller vårdslös deklaration endast utdrag av självdeklaration skulle företes, skulle visserligen i fråga om dylika handlingar göra bestämmelse om uteslutande av offentligheten vid förhandling onödig. Det kan dock knappast anses att företeende av hela deklarationen i dylikt mål alltid är obehövt; att åklagaren till domstolen ingiver hela deklarationen i huvudskrift eller avskrift, även då endast vissa delar därav åberopas, torde ofta framstå som en naturlig åtgärd. Så länge deklarationen kvarligger hos domstolen, gälla därå bestämmelserna i 36 §, varför tillämpning av eljest gällande sekretessbestämmelser blir utesluten, om förhandlingen hållits offentligt. För självdeklarationer och andra taxeringsuppgifter samt för deklarationer och uppgifter, som ligga till grund för beräkning av arvsskatt eller gåvoskatt, gälla för närvarande vissa särskilda regler, som innebära bland annat att dessa handlingar, då de åberopas vid domstol, i regel ej få offentligen föredras eller i protokoll, utslag eller annan expedition intagas eller omnämnas

i vidare mån än som oundgängligen erfordras. Även om underlåtenhet att intaga dylik handling i protokoll efter de ändringar i 1937 års lag som nu föreslås icke medför att eljest gällande sekretessbestämmelser kunna tillämpas, torde bestämmelserna dock i viss mån kunna fylla en uppgift för att skydda handlingarnas innehåll, då tillräckliga skäl icke anses föreligga för förhandling inom stängda dörrar i fråga om dessa. Det torde i varje fall ej vara nödvändigt att i förevarande sammanhang ändra dessa bestämmelser.

Såsom processlagberedningen framhållit synes frågan om editionsplikt beträffande allmänna handlingar falla inom sekretesslagstiftningens område. Däremot torde bestämmelser om offentlighetens uteslutande vid domstol hänföra sig till det i allmän lag reglerade processuella förfarandet och ej kunna meddelas annat än i den ordning § 87 mom. 1 regeringsformen föreskriver.

I förevarande sammanhang synes en redaktionell jämkning av 35 § böra vidtagas. De föreslagna lagändringarna böra träda i kraft den 1 januari 1948, samtidigt med nya RB.

Övriga lagstiftningsfrågor.

I ett den 11 december 1946 avgivet betänkande (SOU 1946: 90) ha 1946 års lönestatistiksakkunniga framlagt förslag till utvidgning av den offentliga lönestatistiken samt uttalat att förslaget borde föranleda ändring i 16 § 1937 års lag.

Enligt 16 § 1937 års lag gäller att för statlig eller kommunal statistik lämnade uppgifter, som avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej må utlämnas förrän tjugu år från uppgiftens datum förflutit, därest ej den som däri avses samtycker till ett tidigare utlämnande eller ock, med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål för vilket den åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att utlämnandet ej kommer att missbrukas till hans skada. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

De sakkunniga anföra i betänkandet att den offentliga lönestatistiken bör kunna praktiskt utnyttjas såsom informationsmaterial dels för förhandlingar om löneavtal, dels för den allmänna ekonomiska och sociala politiken. Då den nuvarande, huvudsakligen på frivilligt lämnade uppgifter från arbetsgivare baserade statistiken är otillräcklig för dessa ändamål, föreslå de sakkunniga att den hos socialstyrelsen upprättade lönestatistiken skall på närmare angivet sätt utvidgas och att skyldighet skall stadgas för arbetsgivare att på anmodan från socialstyrelsen lämna uppgifter rörande enskilda löntagares arbetstids- och löneförhållanden. De sakkunniga anföra vidare att inom den ekonomiska och sociala statistiken för närvarande icke offentliggöras uppgifter beträffande enskilda, namngivna företag. För att det lönestatistiska materialet skall kunna till fullo utnyttjas i förhandlingsarbetets intresse bör enligt de sakkunnigas mening socialstyrelsen beredas möjlighet att efter framställning från partsorganisation, förlikningsman eller myndighet verkställa lönestatistiska undersökningar beträffande särskilda företag.

Då utlämnande av lönestatistiska undersökningar beträffande särskilda företag emellertid torde strida mot grunderna för 16 § 1937 års lag, anse de sakkunniga att förslaget bör föranleda ändring i denna lag.

I vissa över betänkandet avgivna yttranden har sekretessfrågan berörts. *Socialstyrelsen* har icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag att styrelsen genom ändring i 1937 års lag skulle erhålla möjlighet att efter framställning från partsorganisation, förlikningsman eller myndighet verkställa lönestatistiska undersökningar beträffande särskilda företag. I andra yttranden ha däremot erinringar mot detta förslag gjorts. *Riksräkenskapsverket* avstyrker de sakkunnigas förslag i denna del under hänvisning till att sådana undersökningar ligga utanför den egentliga statistikens begrepp. *Lantbruksstyrelsen* finner ett sådant tillhandahållande åt partsintresset av individuella löneuppgifter, som hittills och med rätta åtnjutit sekretesskydd, icke kunna betecknas såsom något statsintresse samt ifrågasätter, om ej verkställandet av sådana lönestatistiska undersökningar närmast sammanhänger med det under särskild utredning varande problemkomplexet om insyn i företagens ekonomiska förhållanden. *Statistiska centralbyrån* avstyrker de sakkunnigas förslag i förevarande del samt framhåller att, om de statistiska uppgifterna icke vore skyddade, kunde befaras att villigheten att lämna dylika skulle i hög grad minskas och risken ökas för att ovederhäftiga uppgifter avgäves. *Kommerskollegium* anser att frågan borde närmare prövas i samband med försöksundersökningar.

Ett av 1943 års sekretessutredning avgivet yttrande har begränsats till frågan hur det av de sakkunniga framlagda förslaget må kunna förverkligas med hänsyn till gällande sekretesslagstiftning. I särskilt yttrande har dock en ledamot av utredningen givit uttryck åt den meningen att den ifrågasatta ändringen av sekretessbestämmelserna vore onödig och i varje fall för närvarande borde anstå i avbidan på erfarenhet, huruvida något praktiskt behov därav kunde uppkomma, sedan lönestatistiken utvidgats på föreslaget sätt.

I sekretessutredningens yttrande framhålles i övrigt att 16 § 1937 års lag omfattade blott de för statistik lämnade uppgifterna; endast det till myndighet inkomna primärmaterialet vore således sekretesskyddat i den omfattning stadgandet angåve. Hos myndigheten upprättade bearbetningar vore däremot alltid offentliga. Uppenbart vore emellertid att skyddet för primärmaterialet skulle sakna betydelse, om upplysningar rörande namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter i stället funnes tillgängliga i bearbetningar, som upprättats hos myndigheten. På grund av sekretessbestämmelsen måste därför myndigheten, enligt sekretessutredningens mening, anses hindrad att upprätta bearbetningar med dylikt innehåll.

Sekretessutredningen framhåller vidare att utlämnande icke vore ovillkorligt förbjudet utan i vissa fall kunde ske samt att detta finge motsvarande tillämpning på upprättande och utlämnande av bearbetningar. Utredningen anför härom:

I första hand inställer sig därför frågan, huruvida en lagändring är behövlig för att det lönestatistiska materialet skall kunna utnyttjas för förhandlingar om löneavtal; det kan ifrågasättas, om ej detta syfte skulle tillgodoses

redan med lagrummets nuvarande lydelse. Svaret på denna fråga blir beroende av vad som i detta sammanhang är att hänföra till sådant missbruk som avses i lagrummet. Det kan väl göras gällande att ett åberopande av vissa statistiska sakuppgifter rörande särskilda företag vid avtalsförhandlingar ur allmän synpunkt icke kan anses som ett missbruk. Å andra sidan kan det ej bortses från att de nuvarande reglerna om sekretesskydd, liksom vissa andra därmed jämförliga bestämmelser, torde bygga på uppfattningen att till skada är att hänföra varje ekonomisk förlust, som kan för näringsidkare eller annan som avses i uppgifterna uppkomma genom åberopande av dessa, samt att ett sådant åberopande av uppgifterna är att anse som missbruk. Uppenbarligen skulle denna tolkning lägga hinder i vägen för uppgifternas användande på sätt de sakkunniga tillämnat. Enligt sekretessutredningens mening torde därför till förebyggande av ovisshet rörande lagrummets innehörd bestämmelser i ämnet böra meddelas.

Beträffande utformningen av den ifrågasatta lagändringen anför sekretessutredningen:

En tänkbar utväg vore att sekretesskyddet helt upphävdes, såvitt fråga är om lönestatistiska uppgifter. Det kan göras gällande att det skulle vara meningslöst att bibehålla ett sekretesskydd för primärmaterialet, om motsvarande uppgifter ingå i bearbetningar som sakna sådant skydd. Häremot kan emellertid framhållas att det icke torde vara erforderligt att i bearbetningarna medtaga allt vad primäruppgifterna innehålla. De sakkunniga förutsätta att undersökningar icke skola göras så detaljerade att enskilda arbetstagares löneförhållanden röjas. Dessutom synas de sakkunniga utgå från att lönestatistiska undersökningar bli erforderliga endast i begränsad omfattning. Skäl kunna alltså föreligga att bibehålla sekretesskydd för primärmaterialet. Sekretesskyddet måste emellertid begränsas på sådant sätt att det icke lägger hinder i vägen för upprättande och utlämnande av de föreslagna lönestatistiska utredningarna. För detta syfte torde vara tillräckligt att utlämnande av bearbetningar i de fall och i den ordning Konungen bestämmer medgives till förening av arbetsgivare eller arbetstagare för begagnande i samband med avtalsförhandlingar. I detta sammanhang torde dock lagrummets nuvarande lydelse böra något jämkas, så att av lagrummet klart framgår att det även avser bearbetningar av primärmaterialet, vilka upprättats hos myndigheten. Vad i lagrummet är stadgat om förbehåll torde böra göras tillämpligt även i fråga om utlämnande enligt den nytillkomna bestämmelsen.

De sakkunnigas förslag och de åtgärder som i anledning därav böra vidtagas har behandlats av chefen för finansdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den 11 april 1947 vid anmälan av proposition till riksdagen angående förbättrad lönestatistik. Chefen för finansdepartementet tillstyrkte att socialstyrelsen, på sätt de sakkunniga föreslagit, skulle erhålla möjlighet att upprätta lönestatistiska undersökningar beträffande särskilda företag. Den därav föranledda frågan om ändring i 1937 års lag skulle dock upptagas i nu förevarande sammanhang.

I det av chefen för finansdepartementet avgivna yttrandet anföres vidare att de anställda i visst företag, såsom i betänkandet föreslagits, borde beredas tillfälle att genom ombud granska lönestatistisk uppgift beträffande företaget, innan uppgiften insändes. Om de anställda icke erhållit tillfälle till sådan granskning, borde socialstyrelsen äga rätt att utlämna uppgifter för granskning, i den mån det funnes erforderligt och arbetsgivaren ej anfört tillräckliga skäl däremot. Vid ändringen i 1937 års lag borde jämväl delta önskemål beaktas.

Nu gällande bestämmelser i 16 § 1937 års lag få, såsom sekretessutredningen framhållit, anses lägga hinder i vägen för myndighet att upprätta bearbetningar rörande namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter för begagnande vid förhandlingar om löneavtal. För att det lönestatistiska materialet skall kunna utnyttjas för sådant syfte böra därför sekretessbestämmelserna ändras. Jag anser detta lämpligen böra ske på det sättet att utlämnande av bearbetningar av lönestatistiska uppgifter i de fall och i den ordning Konungen bestämmer medgives till förening av arbetsgivare eller arbetstagare för begagnande vid förhandlingar om löneuppgörelser eller förberedelser därtill. Vad sekretessutredningen anfört om viss jämkning av lagrummets nuvarande lydelse och om tillämpligheten av stadgandet om förbehåll vid utlämnande enligt den nytillkomna bestämmelsen finner jag även böra iakttagas. Önskemålet om möjlighet för socialstyrelsen att utlämna lönestatistiska uppgifter till löntagarna för granskning torde även böra föranleda ett undantag från bestämmelserna i 16 § 1937 års lag. De nu angivna lagändringarna kunna lämpligen träda i kraft den 1 januari 1948.

Departements-
chefen.

På sätt framgår av statsrådsprotokollet för den 28 februari 1947 har jag vid behandlingen av fråga om vissa ändringar i den speciella bolagslagstiftningen med anledning av den nya lagen om aktiebolag m. m., beträffande vilken fråga proposition till riksdagen (nr 228) denna dag avlåtes, förordat ett tillägg till 20 § 1937 års lag till skydd för handlingar i ärende rörande tillåtelse för aktiebolag att i balansräkning redovisa aktier i gemensamma poster. Förslag om ett sådant tillägg synes böra upptagas i förevarande sammanhang. Beträffande den närmare motiveringen till förslaget må hänvisas till vad jag sålunda tidigare anfört. Även denna lagändring bör, liksom den nya aktiebolagslagen, träda i kraft den 1 januari 1948.

I enlighet med de synpunkter som nu anförts ha inom justitiedepartementet upprättats bilagda¹ förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar; samt
- 2) lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtaude över sistnämnda lagförslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Lars Nordvall.

¹ Bilagorna, som äro lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, ha här uteslutits.

Processlagberedningens förslag

till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om
inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Härigenom förordnas, att 10, 26, 36, 38 och 39 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

10 §.

Handlingar rörande polismyndighets, tullmyndighets eller allmän åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott så ock handlingar rörande användning av tvångsmedel i brottmål må ej utlämnas, såvida skärligen kan befaras, att utlämnandet skulle motverka brotts upptäckande eller brottmåls utredning eller åtgärder till förekommande av brott eller ock vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person; dock må handling ej i något fall hemlighållas längre tid än sjuttio år från dess datum, och vare Konungen obetaget att, där särskilda omständigheter det påkalla, medgiva utlämnande utan hinder av vad ovan stadgas.

26 §.

Handlingar som — — — därtill samtycker.

Beträffande handlingar — — — deras datum.

Till myndighet inkomna eller där upprättade handlingar rörande någons ansökan om inträde i advokatsamfundet eller eljest hans rätt att vara advokat eller rörande disciplinärt förfarande mot advokat må, i vad de angå hans ekonomiska ställning eller andras enskilda förhållanden, ej tidigare än sjuttio år efter handlingens datum utlämnas i vidare mån än handlingens ändamål kräver eller den handlingen sålunda angår därtill samtycker.

36 §.

Har i mål, som handlägges av domstol, förhandling hållits inom stängda dörrar, må protokoll över sådan förhandling samt därvid företedda handlingar icke utan domstolens tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från domstolens handläggning. Förekommer anledning, att förhandling i målet skall äga rum inom stängda dörrar, må domstolen i avbidan på sådan för-

handling besluta, att handlingar, som inkomma i målet, icke må utan dess tillstånd utlämnas; har förhandling hållits inom stängda dörrar, må ock sådant beslut meddelas beträffande handlingar, som därefter inkomma. När domstolen skiljer sig från målet, äger den förordna, att dylika protokoll och inkomna handlingar samt dess beslut och dom i målet ej heller därefter må utlämnas förrän viss tid, i intet fall längre än sjuttio år, förflutit från dagen för förordnandet; därvid må dock, om det med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligt, föreskrivas, att utlämnande före den sålunda bestämda tidpunkten må ske med enskilda parters samtycke.

Fullföljes mål, i vilket enligt förordnande, som i första stycket sägs, protokoll och handlingar i lägre rätt ej må utlämnas, må ej heller till högre rätt inkomna eller där upprättade handlingar i målet utan rättens tillstånd utlämnas; ankommande på högre rätt att ej mindre pröva förordnande, som av lägre rätt meddelats, än även, om anledning därtill finnes, med avseende å rättens handlingar i målet meddela förordnande, som i första stycket sägs.

Över förordnande, som av domstol jämlikt denna paragraf meddelats, må ej föras särskild klagan.

Protokoll samt beslut och dom så ock handlingar, som företetts vid förhandling i mål vid domstol, må ej hemlighållas på grund av andra stadganden i denna lag i vidare mån än som följer av 35 §.

38 §.

Där det — — — handlingars utlämnande.

Kan handling, som enligt denna lag ej må utlämnas, antagas vara av betydelse som bevis i rättegång eller för förundersökning i brottmål, äge domstol, där rättegången föres eller fråga som hör till förundersökningen må upptagas, förordna, att handlingen skall för sådant ändamål tillhandahållas domstolen eller undersökningsledaren. Vad nu sagts gälle dock ej handlingar, som omförmälas i 1—5 samt 31 och 33 §§. Är handlingens innehåll sådant, att den som utfärdat handlingen ej enligt 36 kap. 5 § andra, tredje eller fjärde stycket rättegångsbalken må höras som vittne därom, må handlingen ej företes som bevis. Ej heller må, med mindre synnerlig anledning förekommer därtill, handling företes som bevis, om därigenom yrkeshemlighet skulle uppenbaras.

39 §.

Vad i denna lag stadgas länder ej till inskränkning i sökandes, klagandes och andra parters rätt att i mål och ärenden hos domstol eller annan myndighet utbekomma protokoll, beslut eller dom. Andra handlingar, som enligt denna lag ej må utlämnas, må utbekommas allenast om det prövas kunna ske utan fara för missbruk; härvid skola erforderliga förbehåll göras.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1947.

Processlagberedningens förslag

till

L a g**om inskränkning i vissa fall av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar.**

Härigenom förordnas som följer.

Företes i mål vid domstol allmän handling, som enligt vad därom är stadgat ej må till envar utlämnas, äge domstolen förordna, att förhandling i vad den angår sådan handling skall hållas inom stängda dörrar. Meddelas sådant förordnande eller hålles ej förhandling i målet, må handlingen ej intagas i protokoll. Ej heller må den i protokollet anmärkas eller eljest bringas till parts eller annans kännedom i vidsträcktare mån än som erfordras på grund av handlingens åberopande. Vad nu sagts om protokoll gälle ock dom samt beslut, som meddelas skilt från protokollet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1947.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 maj 1947.

Närvarande:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 6 maj 1947 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 18 april 1947, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet B. Kjellin.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet.

Åke Mossler.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 8 maj 1947 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 18 april 1947 remitterade förslaget till *lag om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar*.

Med förmälan, att lagrådet lämnat förslaget utan erinran, hemställer fördraganden, att det vid statsrådsprotokollet för den 18 april 1947 fogade förslaget till *lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar* ävensom det av lagrådet granskade lagförslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Crona.